

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2020/2021

DĚJINY UMĚNÍ

01/ Výtvarné umění antiky

Architektura a stavitelství v antickém Řecku a Římě (Vitruvius a architektonické řády), výtvarná specifika, techniky výzdoby zdi (nástěnná malba, štuk, mozaika) od helénismu po pozdní antiku. Raně křesťanské umění v Římě a v Ravenně.

02/ Raně středověké a románské umění v západní Evropě a v českých zemích

Karolínská a otonská renesance, velkomoravské umění, románská architektura a nástěnná malba v Evropě a českých zemích

03/ Gotické umění v západní Evropě

Počátky gotického slohu v architektuře, gotická architektura ve Francii, Anglii a německých zemích (specifika a odlišnosti), organismus gotické katedrály a podíl výtvarných umění na její výzdobě (vitráže, sochařství)

04/ Raná a vrcholná gotika v českých zemích

Šíření gotického slohu v architektuře (cisterciáci), lucemburské umění (Matyáš z Arrasu, Petr Parléř a výstavba a výzdoba katedrály sv. Víta), okruh malířských realizací (mistr Vyšebrodský, Theodorik a další osobnosti, Emauzy, Karlštejn), krásný sloh (sochařství, Mistr Třeboňského oltáře)

05/ Umění gotiky, protorenesance a rané renesance v Itálii

Umění italského Duecenta a Trecenta (Giotto, Cavallini, Pisanové), Quattrocento ve Florencii, zvláště malířství (Masaccio, Fra Angelico, Sandro Botticelli aj.), lineární perspektiva jako výtvarný úkol (Mantegna, Piero della Francesca), architektura (F. Brunelleschi, L. B. Alberti).

06/ Umění tzv. Severské renesance

Nizozemské malířství (Van Eyck, Rogier van der Weyden, Hieronymus Bosch aj.), němečtí umělci (Albrecht Dürer, Dunajská škola), pronikání vlivů italské renesance do zaalpské Evropy, vliv severské malby na italské umění (technika olejomalby).

07/ Pozdní gotika a raná renesance v českých zemích

Pozdně gotická architektura a malba (např. Kutná Hora, Hans Spiess, Anton Pilgram, mistr Žirovnický, mistr Litoměřického oltáře), raně renesanční realizace (Moravská Třebová, Tovačov, Benedikt Ried, malby perštejnského zámku v Pardubicích)

08/ Umění vrcholné renesance a manýrismu v Itálii a západní Evropě

Významné osobnosti vrcholné renesančního malířství (Řím – Rafaelova škola, Michelangelo, Florencie – Vasari, Benátsko – Tizian, Veronese, Tintoretto), vymezení manýrismu jako uměleckého slohu, Giulio Romano, Primaticcio a italští manýristé ve Fontainebleau, El Greco.

09/ Umění renesance a manýrismu v českých zemích

Belveder, renesanční zámky, sgrafitové dekorace a grafické předlohy, umění na dvoře Rudolfa II. (Arcimboldo, Spranger, de Vries, B. Wohlgemuth, G. M. Filippi)

10/ Umění italského baroka

Významné osobnosti barokní architektury a sochařství v Římě (Borromini, Bernini, Algardi), malířství 17. a 18. století v Itálii (Caravaggio a rozvoj šerosvitu, Caracciové, Andrea Pozzo a iluzorní malba, francouzští klasicisté v Římě – Poussin a Lorrain, benátská malba 18. století – Canaletto, Tiepolo).

11/ Umění 17. století v západní Evropě (Španělsko, Nizozemí, Anglie)

D. Velázquez a španělská malba 17. století, specifika holandské a vlámské malby (P. P. Rubens, Rembrandt, krajináři), klasicizující baroko a šíření palladianismu v západní Evropě (Ch. Wren)

12/ Umění 17. století v českých zemích

Umělci u Albrechta z Valdštejna (architektura a výzdoba Valdštejnského paláce v Praze), raně barokní architektura (J. B. Mathey, G. P. Tencalla), malířství (K. Škréta, C. Tencalla, J. J. Heinsch, M. Wilmann, J. K. Liška), italští štukatéři, grafik Václav Hollar

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2020/2021

13/ Umění 18. století v českých zemích

Architektura (radikálně barokní skupina, gotizující barok, Santini, Dietzenhoferové), sochařství (M. B. Braun, Brokof), malířství (J. S. Steinfels, P. Brandl, V. V. Reiner, P. Troger, F. A. Maulbertsch, N. Grund)

14/ Umění romantismu v západní Evropě a v českých zemích

Historický romantismus v architektuře českých zemí, romantismus ve francouzské a německé malbě (E. Delacroix, C. D. Friedrich), anglická krajinomalba, Nazaréni, česká romantická a historická malba (Mánesové, Rubenova škola, Haushoferova škola, Mařákova škola), generace Národního divadla

15/ Evropské a české umění konce 19. a první poloviny 20. století

Tendence v evropské malbě na konci 19. století (např. realismus, impresionismus, postimpresionismus), symbolismus a secese (včetně architektury); evropské avantgardy (kubismus, expresionismus, konstruktivismus, surrealismus); české malířství přelomu 19. a 20. století – hlavní tendence a osobnosti (kubismus, Osma, Skupina výtvarných umělců)

Vypisuje: prof. PhDr. Petr Fidler

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2020/2021

TECHNIKY RESTAUROVÁNÍ

1. Nástěnné malby paleolitu

- časové zařazení
- typy zobrazení
- techniky a materiály
- nejznámější lokality a jejich specifika provedení nástěnných maleb

2. Nástěnné malby neolitu a starověku v oblasti Středomoří

- časové zařazení
- neolitická nástěnná malba – nové materiály a přístupy
- nástěnná malba ve starověkém Egyptě – typy zobrazení, techniky, materiály
- nástěnná malba ve starověké Krétě a Mykénách – typy zobrazení, techniky, materiály

3. Nástěnné malby starověkého Říma

- časové zařazení
- literární zdroje poznatků o starořímské nástěnné malbě
- techniky římské nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů
- odlišnosti techniky podle jednotlivých malířských stylů

4. Nástěnné malby raného středověku a Byzance

- změna typů zobrazení i techniky v závislosti na kulturně-politické situaci
- základní odlišnosti techniky v západní a východní části Evropy
- literární zdroje popisující raně středověkou a byzantskou malbu
- techniky byzantské nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů
- centra byzantské nástěnné malby a konkrétní příklady realizací

5. Středověké nástěnné malby v západní a střední Evropě

- časové zařazení
- literární zdroje poznatků o středověké nástěnné malbě
- technika románské nástěnné malby a konkrétní příklady
- techniky gotické nástěnné malby – rozdělení a specifika jednotlivých skupin
- konkrétní příklady jednotlivých technik gotické nástěnné malby

6. Renesanční nástěnné malby na území Itálie

- časové zařazení a etapy vývoje
- literární zdroje poznatků o renesanční nástěnné malbě
- technika nástěnné malby v trecentu
- technika nástěnné malby v quattrocentu
- technika nástropní výzdoby Sixtinské kaple

7. Barokní nástěnné malby v jižní a střední Evropě

- vývoj potřeb zobrazení od renesance k baroku – nové koncepce a techniky
- literární zdroje poznatků o barokní nástěnné malbě
- iluzivní zobrazení prostoru – technické aspekty
- jednotlivé kroky a postupy tvorby barokní nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů

8. Průzkum nástěnných maleb

- smysl a cíle průzkumu nástěnných maleb
- průzkum originální techniky díla (denní plány, způsob přenosu kartónů, podkresby, struktura povrchu omítek, rukopis autora)
- formy nedestruktivního průzkumu (pozorování v rozptýleném světle, pozorování v bočním světle, pozorování v UV světle, IR foto, termovize)
- formy destruktivního průzkumu (odběr vzorků pro laboratorní analýzu a jejich vyhodnocení, sondážní průzkum)
- komplexní vyhodnocení průzkumu
- restaurátorský záměr

9. Čištění nástěnných maleb

- důvody čištění
- cíle a koncepce čištění
- typy nečistot
- techniky čištění - mechanické, fyzikální a chemické
- odsolování a stabilizace solí

10. Konsolidace nástěnných maleb

- důvody a předpoklady konsolidace
- povrchové zpevnění – fixáž barevné vrstvy, upevnění šupin a puchýřů
- strukturální konsolidace omítek
- hloubkové zpevnění (injektáž)
- tmelení defektů jako konsolidační technika

11. Estetická prezentace nástěnných maleb

- koncepce estetické prezentace v závislosti na typu poškození nástěnné malby
- tmelení jako součást estetické prezentace (úrovně tmelů a jejich povrchy)
- techniky retuše
- pojiva retuše (druhy pojiv a jejich vlastnosti vzhledem k originální technice a jejímu prostředí)

12. Restaurátorská dokumentace

- struktura, forma a právní úprava pro zapsané památky – viz vyhláška MK ČR č. 66/1988 Sb.
- fotodokumentace – pravidla a formy (intenzita osvětlení, barevnost světla, fyzická podoba výstupu)
- grafická dokumentace (mapování) – předmět a cíle mapování

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2020/2021

Doporučená literatura:

- Mora P., Mora L., Philippot P., *Conservation of Wall Paintings*, ICCROM 1984
- Emmenegger O., Knoepfli A., Koller M., *Reclams Handbuch der Künstlerischen Techniken 2. Wandmalerei, Mosaik*, Stuttgart 1990
- Schädler-Saub U., *Die Kunst der Restaurierung*, München 2005
- Vaněček I., *Nástěnné malby*, publikace STOP, Praha 2000.
- Slánský B., *Techniky malby I a II*, Praha 1953, 1956
- Vitruvius, *Deset knih o architektuře*. Praha, 1979
- Gaius Plinius Sekundus, *O umění a umělcích*,. Praha 1941
- Theophilus, *On Diverse Arts*, London, 1979
- Cennini C., *Kniha o umění středověku*, Praha 1947.
- Vasari G., *Vasari on Technique*. New York, 1960
- Pozzo A., *Perspective in architecture and painting*, New York 1989
- Hošek J., Losos L., *Historické omítky – průzkumy, sanace, typologie*, Praha 2007
- Kubička R., Zelinger J., *Výkladový slovník malířství, grafiky a restaurování*, Praha 2004
- Šimůnková E., Bayerová, T., *Pigmenty*, Praha 1999
- Zelinger J., Šimůnková E., Kotlík P., *Chemie v práci restaurátora a konzervátora*, Praha 1982
- Kopecká I., Nejedlý V., *Průzkum historických materiálů*, Praha 2005
- Kulka T., *Umění a falzum*, Praha 2004
- Brandi C., *Teorie restaurování*, Kutná Hora 2000
- Muños Viñas S., *Contemporary Theory of Conservation*. Oxford 2005

Vypisuje: Mgr. art. Jan Vojtěchovský, Ph.D.

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2020/2021

TECHNOLOGIE RESTAUROVÁNÍ

1. Sádra – základní charakteristika, vlastnosti, použití
2. Vápno – základní charakteristika, vlastnosti, použití
3. Hydraulická minerální pojiva – hydraulické vápno, cement; základní charakteristika, vlastnosti, použití
4. Fyzikálně-mechanické poškození nástěnných maleb – migrace vody v porézních materiálech, zdroje vlhkosti
mechanické namáhání, tepelná roztažnost, působení mrazu, působení vodorozpustných solí
5. Chemická koroze porézních anorganických materiálů – hlavní atmosférické škodliviny a jejich vliv na porézní anorganické materiály
6. Bílé, žluté a červené pigmenty – rozdělení, charakteristika, použití.
7. Modré, zelené a černé pigmenty – rozdělení, charakteristika, použití
8. Přírodní pojiva na bázi polysacharidů a proteinů – základní rozdělení, charakteristika, použití
9. Přírodní pojiva na bázi vysychavých olejů, přírodních pryskyřic a vosků – základní rozdělení, charakteristika, použití
10. Čištění nástěnných maleb – základní principy a charakteristika hlavních metod čištění
11. Fyzikální metody čištění (metody čištění pomocí vody, abrazivní metody, laser) - popis jednotlivých metod, jejich princip, výhody a nevýhody
12. Chemické metody čištění - popis jednotlivých metod, jejich princip, výhody a nevýhody
13. Možnosti omezení vlivu vodorozpustných solí
14. Zpevňování – základní principy a zásady, způsoby impregnace
15. Anorganické zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
16. Organické zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
17. Organokřemičité zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
18. Hydrofobizace - principy, hydrofobizační prostředky a jejich vlastnosti

Doporučená literatura:

BAYER, K. ; Sylaby přednášek.
KOTLÍK, P. A KOLEKTIV; Stavební materiály historických objektů. Praha, 1999.
FRAŇO, V., ĐURKOVIČ, M., KRÁL, J., NOVÁK, J., NOVOTNÝ, J., PŘIBYL, F. ; Stavebné látky. Bratislava, 1984.
HOŠEK, J., MUK, J. ; Omítky historických staveb. Praha, 1989.
MORA, P., MORA, L., PHILIPPOT, P. ; Conservation of Wall Paintings. London, 1984.
ROVNANÍKOVÁ, P.; Omítky. Praha, 2002.
TORRACA, G., WEBER, J.; Poröse Baustofe. Wien, 1986.
VANĚČEK, I.; Nástěnné malby. Praha, 2000.
ZELINGER, J. A KOL.; Chemie v práci konzervátora a restaurátora. Academia, Praha, 1987.
ŠIMŮNKOVÁ E., BAYEROVÁ, T.; Pigmenty, Praha 1999
MASSCHELEIN-KLEINER L.; Ancient Binding Media, Varnishes and Adhesives, ICCROM, 1985

Vypisuje: Ing. Karol Bayer